

U Makarskoj je izgrađena vrlo lijepa staza za šetače uzduž cijele plaže. Na ulazu piše: „ŠETNICA izgrađena samodoprinosom građana”. Je li imenica šetnica u duhu suvremenog književnog jezika? Molimo Vas da nam to odgovorite u jednom od idućih brojeva Jezika?

Pitanje je još aktualnije što se katkada imenica *šetnica* spominje i u vezi sa savskim nasipom u Zagrebu koji se uređuje i za šetnju.

Da budemo odmah jasni i određeni: *šetnica* je sasvim u duhu suvremenoga hrvatskoga književnog jezika, ali kako to „u duhu” nije dovoljno lingvistički određeno, reći ćemo da je šetnica napravljena potpuno po tvorbenom sustavu našega književnog jezika i da nije nova riječ. Prema AR prve su joj potvrde s početka 18. stoljeća iz Dubrovnika.

No to da je dobro načinjena po tvorbenom sustavu samo je pola odgovora. Druga je polovica u tome što ona konkretno znači ili što treba da znači jer se uz nju nalazi mnogo proširenija riječ *šetalište*. Očito je zbog te riječi čitatelj i postavio pitanje jer je veoma vjerojatno da pretpostavlja kako je uz *šetalište* riječ *šetnica* nepotrebna.

Ako bi *šetnica* značila isto što i *šetalište*, tada bi zaista bila nepotrebna i štetna jer bi nepotrebno narušavala jezičnu stabilnost. Ali šetnica u Makarskoj vjero-

jatno nije pravo šetalište, nego samo staza pogodna i za šetnju jer šetalište je širok, otvoren prostor gdje se može komotno šetati u oba smjera pa je razlika jasna. Šetnica je dakle svojevrsno mjesto za šetanje, posebna staza, dakle posebna vrsta šetališta. U rječnicima je zabilježeno da šetnica znači i lođa za šetanje pa i zgrada. U Broz-Ivekovićevu Rječniku hrvatskoga jezika s. v. šetnica piše: „po nastavcima rekao bih, da je *šetalište* mjesto gdje se šeta, a *šetnica* zgrada, gdje se šeta.” U istom je rječniku zabilježena i riječ *šetaonica* koja po tvorbenom sustavu treba značiti 'prostorija u kojoj se šeta'.

Kao što se vidi, u jeziku ima mjesta za sve tri riječi, samo jasno za svaku u svom značenju.

Mislim da je sada odgovor prilično jasan. Ako je šetalište u Makarskoj samo posebna staza, tada je sasvim naravno što je nazvano šetnicom. To isto vrijedi i za zagrebački savski nasip ako je šetnicom nazvana samo staza za šetanje, za razliku od biciklističke staze za koje je po naravi stvari dobro da su odijeljene, dakle ako to područje nije samo šetalište kao što je npr. Strossmayerovo šetalište u Gornjem gradu. Za potpun odgovor potrebno je dobro poznavati mjesta o kojima je riječ, ali to već prelazi uredničke mogućnosti i zadatke.

Stjepan Babić

O S V R T I

I EVROPA I EUROPA
ZA KONTINENT

U Jeziku br. 1 prošloga godišta, Vladimir Vratović objavio je opširan članak *Europa ili Evropa?* odgovarajući na pitanje dvaju čitatelja što bi od toga bilo bolje. Autor je sustavno izložio način primanja takvih riječi iz klasičnoga grčkog i latinskog jezika. Pokazao je da većina europskih jezika, među njima i hrvatski, prima riječi s *eu /i au/* iz starogrčkoga latinskim posredništvom, a oni narodi koji su trajnije bili u izravnom političkom, kulturnom i vjerskom dodiru s Bizantom primali su grčke riječi, pa i one najstarije, novogrčkim izgovornim posredništvom. Što se tiče riječi s *eu /i au/*, u hrvatskom se jeziku pokazuje potpun sustav, jedino novija *Evropa* odudara od tog sustava. Ističući tu neusustavljenost, osamljenost te pojave i njezinu relativnu novost nasuprot višestoljetnoj tradiciji u Hrvata, autor u današnjem kolebanju između *Europa* i *Evropa* predlaže dosljedno sustavni je *Europa*.

U Jeziku br. 4 istoga godišta, Milenko Popović osvrnuo se na taj Vratovićev članak svojim člančićem *Za v kad je riječ o Evropi*. On polazi s drugoga gledišta nego Vratović. Načelno se slaže s Vratovićevom tvrdnjom da oblik *Evropa* strši u sustavu primanja grčkih i latinskih riječi s dvoglasom *eu* na početku ili u sredini riječi i s njegovom mišlju da rimsko posredništvo, kad se grecizama tiče, ili rimsko izvoriste, kad se o latinskim tvorbama radi, niti moramo niti smijemo brisati iz svoje kulturne i jezične svijesti, ali nizom retoričkih pitanja pokušava otupiti

Vratovićev zahtjev za povratak na pisanje i izgovaranje *Europa*, *Evropljanin*, *europski*. A protivi se tomu zato što misli da je lik *Evropa* postao naša jezična tradicija, da je kao takav u jezičnoj svijesti većine nas i da se ne protivi našem jezičnom osjećaju. On to jednostavno smatra općeprihvaćenim, stabilnim i na neki način usustavljenim.

Imamo dva gledišta. Imamo dva različita, oprečna odgovora. Čitatelji nisu dobili zadovoljavajući odgovor, kolebanje ostaje. Mislim da ta gledišta valja pomiriti. Mora se reći da je lik *Evropa*, *Evropljanin*, *evropski* i u hrvatskom književnom jeziku pojavno češći, tj. da ga više govornika upotrebljava, ali kao kulturnar moramo paziti i na sustav primanja stranih riječi i svoju višestoljetnu, a ne na jednostoljetnu tradiciju. Kad bi Vratovićev tekst s *Europa* došao na lekturu Popoviću, preporučio bih mu da tako ostavi, a isto tako i obrnuto. Iz svega proizlazi jasan opći zaključak: onomu tko napiše *Europa* lektor ne bi smio promijeniti u *Evropa*, i obratno. Daljnju sudbinu tih dvaju likova treba prepustiti jezičnoj praksi, a ne lektorskim zahvatima.¹ Dakle i *Evropa* iz sociolingvističkih razloga i *Europa* poradi naše višestoljetne tradicije. Valja istaknuti da lik *Europa* podupiru i brojne novije složenice ili posuđenice u kojima je prvi dio *euro-*: *Euroamerika*, *eurokominizam*, *euroček* i sl. Sve bi to davalo

¹ Dok je Vratovićev članak bio još u tisku, dr. Ivan Šugar iz Zagreba požalio nam se da je u jednom tekstu napisao *Europa* i da mu lektor hoće preokrenuti u *Evropa* pa je pitao ima li lektor pravo. (Ur.)